

Soma'da Yaşananlar Kader Değil, Cinayet

Soma maden faciası ile ilgili EMO İzmir Şubesi ve EMO heyetinin gece yaptığı incelemelerine ilişkin açıklamada şöyle denildi:

13 Mayıs 2014 Salı günü 15:00 civarında Manisa'nın Soma ilçesinde Eynez mevkiinde bulunan Soma Kömür İşletmesine ait maden tesisinde yüzlerce işçinin çalıştığı esnada yangın ve göçük olayı meydana gelmiştir.

Yaşanan maden faciasına ilişkin olarak Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi heyeti, incelemelerde bulunmak üzere saat 22:00 ile 02:00 civarlarında olay yerine giderek incelemeler yapmıştır.

Heyetin yaptığı ilk incelemelerde; tesiste çalışan elektrik, makina ve maden mühendisleri ile maden işçilerinden edinilen bilgilere göre ocağın yaklaşık 700. metrelerinde kömür yangını ve yangından kaynaklı kısmi göçük oluştuğu, taze hava sağlayan fanların etkisiyle yangının duman etkisinin yayıldığı, uzun süre sonra fanların çalışma yönlerinin ancak değiştirildiği, bu arada çok sayıda işçinin yayılan duman ve yangından etkilendiği (yanık ve zehirlenme) yangının kamuoyuna yansıyan ilk açıklamalarda olduğu gibi elektrik kaynaklı olmadığı, çok sayıda işçinin madende mahsur kaldığı bilgileri edinilmiştir.

2007 yılına kadar Ege Linyit İşletmeleri adı altında kamuya ait bir devlet kuruluşu olan bu tesisin yer altı işleme kısmının özelleştirildiği ve taşeronlaştırıldığı önce Park Holdinge devredildiği sonrasında ise Soma

Kömür İşletmeleri A.Ş. adı altında bir şirket tarafından işletilmeye başlandığı bilinmektedir.

Ayrıca ilk işletmeciler firmasının tesisindeki riskleri göze alamadığı için bir yıl sonra işi bıraktığı, bu süreçten sonra mevcut firmasının tesisi işletmeye başladığı alt taşeronlarla birlikte binlerce işçinin tesiste çalıştığı bilgisi edinilmiştir.

Yapılan incelemelerde maden içerisinde zehirleyici ve patlayıcı gazları algılayacak ve havalandırma sistemlerini yönetecek sistemlerin yetersiz ve eski olduğu, kömürün içten içe yanmasıyla başladığı tahmin edilen bu yangının ortaya çıkardığı karbonmonoksit, karbondioksit ve metan gazlarının ölümcül etkisi nedeniyle şu ana kadar ifade edilen rakamlarla 205 ölüm olayının gerçekleştiği, bu sayının içerideki işçilerin kurtarılmasındaki zorluk göz önüne alındığında daha da artacağı öngörülmektedir.

Hatırlanacağı üzere geçtiğimiz yıllarda sözde bürokrasinin azaltılması

adı altında denetim mekanizmaları büyük oranda yok edilmiştir. Bunun sonucu olarak bu gibi tesislerde benzer kazaların yaşanması "beklenmedik bir olay" değildir. Sağlıklı, nitelikli, güvenilir, kamudan yana, bağımsız denetim mekanizmalarının oluşturulmadığı her ortamda böylesi elim kazaların yaşanması muhtemeldir.

Heyetimiz tarafından tesiste inceleme yapılmamasına rağmen sağlıklı işletme ve bakım koşulları, yeterli güvenlik önlemlerinin alınmaması nedeniyle ortaya çıktığı öngörülen bu facianın bilimsel ve teknik yeterliliği olan, bağımsız denetim kuruluşları tarafından detaylı bir şekilde araştırılması ve kamuoyu ile paylaşılması gereklidir.

Elektrik Mühendisleri Odası YK Başkanı Hüseyin YEŞİL, EMO İzmir Şube YK Başkanı Mahir ULUTAŞ ve beraberindeki heyet olay yerinde incelemelere devam etmekte olup bilgiler netleştikçe kamuoyuyla paylaşılacaktır.

Sorumluluktan Kaçamazsınız!

Soma maden faciası ile ilgili Şubemizin değerlendirmelerini içeren 17 Mayıs 2014 tarihli ikinci basın açıklaması:

Bilindiği üzere, Manisa İli Soma İlçesi Eynez mevkiinde bulunan Soma Kömür İşletmeleri A.Ş. tarafından işletilen yeraltı kömür ocağında, 13 Mayıs 2014 Salı günü saat 15:10 civarında meydana gelen olay sonucunda yüzlerce maden emekçisinin yaşamını yitirdiği bir facia yaşanmıştır. Bu kazada yaşamlarını kaybedenleri saygıyla anıyor, ailelerine, yakınlarına ve ülkemize başsağlığı, yaralı olarak kurtulan canlarımıza acil şifalar diliyoruz.

Türkiye'yi yasa ve öfkeye boğan felaketten üç gün sonra, madeni işleten firma yetkilileri nihayet basın karşısına çıkarak, kötü hazırlanmış bir PR çalışması izlenimi uyandıran basın toplantısında felakete ilgili sorumluluklarını kapatma telaşı içerisinde olduklarını net bir şekilde göstermişlerdir.

Gelinen bu durumda, bazı noktaların açıklığa kavuşturulmasının kamuoyunun sağlıklı bilgilere ulaşabilmesi açısından önemli olduğunu düşünüyoruz:

1. Öncelikle bir an evvel bu faciada ölen, kurtarılan ve hali hazırda içeride olan isimlerin tek tek kamuoyu ile paylaşılmasının, konuya dair tüm şüphe ve spekülasyonları ortadan kaldıracak yegane yol olduğu açıktır. Tüm yetkilileri zaman geçmeden bu bilgileri paylaşmaya davet ediyoruz.

2. Maden içerisinde teknik bir tespitin henüz yapılmamış olması

nedeniyle belli bir ihtiyat payını taşımakla beraber, gerek Şubemizin olay günü olay yerinde yapmış olduğu incelemelerde, gerek Maden Mühendisler Odasının açıklamalarında, gerekse firma yetkililerinin en son beyanatlarında kazanın oluş biçimi ile ilgili yüksek olasılıklı bir senaryo açığa çıkmıştır. Buna göre ölümlerin sebebi kömür yanmasına bağlı karbonmonoksit (CO) zehirlenmesidir.

3. Havalandırma, erken algılama, kişisel güvenlik donanımları, kaçış yolları, özel yaşam alanları vb. konularda tesisin ciddi eksikler taşıdığı olayın oluş biçimi ile ilgili yapılan tartışmalarda açığa çıkmıştır. Bunlardan meslek alanımızla ilgili olan erken tespit teknolojilerinin kullanımı ile elektrik ve makina tesisatlarının kontrolü ve otomasyonunda eksikler olduğu, ocakların sıcaklıklarının, CO, CO₂, O₂, CH₄(Metan) gibi gazların sürekli izlenebildiği, bu izlemelere bağlı olarak olası tehlikelerin öncesinde tespiti, havalandırma ve yönlendirme sistemlerinin otomasyonu/yönetimi yapılması ve tüm bu işlemlerin kayıt altına alınabilmesi amacıyla gerekli donanımın tesiste olmadığı netleşmiştir.

4. Merkez ülkeler 1970'li yıllardan bu yana, çevre ülkeler ise yaklaşık son 20 yıldır madenleri bu donanımlar yeter düzeyde olmaksızın çalıştırmamaktadırlar. Bu bağlamda 1970 yılından önce yaşanmış kazalara ve istatistiklere bakarak yaşanan bu olayı normal olarak görmek doğru bir yaklaşım değildir ve üstü kapalı olarak bu tesislerin eski teknolojiye sahip ve

güvenlik tedbirlerinin yetersiz olduğunu kabul etmek demektir. Dahası bu tür kazaları doğal kabul eden böylesi bir yaklaşım yeni felakete davetiye çikarmak anlamına gelmektedir.

5. Yukarıda sözü edilen ve her biri başlı başına ciddi risk faktörü olan eksiklere rağmen söz konusu tesisin çalışabilmesi, tesisin ruhsatlanması ve denetlenmesinde ciddi ihmal ve eksiklerin olduğunu göstermektedir.

6. Enerji ve maden başta olmak üzere temel altyapı sektörlerinde gerçekleştirilen özelleştirme ve, taşeronlaştırma faaliyetleri ile; aslında bu alanların doğal yapısı gereği teknik olarak yönetilemez, denetlenemez hale geldiğinin, işçi sağlığı ve iş güvenliği açısından yaşamsal risk taşıdığı için, kamu yararı gözetmeksizin daha fazla kar hırsı ile yönetilen şirketlere ülke ve kamu kaynaklarının aktarıldığının artık anlaşılması gerekmektedir. Bu tespitten hareketle enerji ve maden başta olmak üzere temel altyapı sektörlerindeki özelleştirme faaliyetleri derhal durdurulmalı ve özelleştirilen tüm şirketler yeniden kamulaştırılmalıdır.

7. Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi olarak daha öncede belirttiğimiz gibi, yaşanan bu maden ocağı faciası, bilimsel ve teknik yeterliliği olan, nitelikli, güvenilir ve kamudan yana bağımsız denetim kuruluşları tarafından detaylı bir şekilde araştırılmalı, elde edilen bulgular şeffaf bir şekilde kamuoyu ile paylaşılmalı, olayda kusurları bulunan tüm kişi, kurum ve kuruluşlar yargı önünde hesap vermelidir.

Röдовans ve Hizmet Alımı Sözleşmeleri İptal Edilmeli...

Soma'da meydana gelen maden faciası ile ilgili Elektrik Mühendisleri Odası'nın son gelişmeleri değerlendirdiği basın açıklaması, EMO Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Yeşil'in katılımıyla 24 Mayıs 2014 tarihinde kamuoyuna aktarıldı.

Kömür bilindiği gibi en önemli birincil enerji kaynaklarından birisidir. Yeraltından zor koşullarda yeryüzüne çıkarılarak kullanılmaktadır. Soma'da yaşanan felaket, kömür üretiminin Türkiye'de teknolojik ilerlemeye paralel olarak gelişmediği, tam tersine, taşeronlaştırma, piyasalaştırma ve özelleştirme uygulamaları ile birlikte 19. yüzyıl koşullarına geri döndüğünü gözler önüne serdi. Yeni teknolojilerin kullanımı bir yana kendi deyimleri ile "maliyet unsurlarını baskılamaya" çalışan özel sektörün, geleneksel teknolojileri bile kullanmadığı, örneğin gaz maskelerinin kontrollerini ve değişimini bile yapmadığı ortaya çıktı.

Felaketin ortaya çıkmasının ardından Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) ve EMO İzmir Şubesi'nden iki farklı heyetle bölgeye intikal ettik. Özellikle iş cinayetinin yaşandığı ilk günkü kurtarma karmaşası, ekipler arasındaki koordinasyonsuzluk, sorumluların belirsizliği, olayın meydana gelişi ile ilgili yetkililer tarafından yapılan çelişkili açıklamalar, bizleri ciddi anlamda kaygılandırdı. Ne yazık ki Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile bu madende asıl işveren konumunda olan Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ) da başarısız bir sınav

verdi. Odamız üyesi olan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız'ın yapmış olduğu açıklamalarda yaşanan vahim olayı trafo patlaması gibi olasılığı düşük bir nedene bağlaması, bizlerde facianın boyutlarının gizlenmeye çalışıldığı izlenimini doğurmuştur. Anlaşılan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın enerji ve madencilik alanına ilişkin uzmanlığı, AKP döneminde oldukça geriletilmiş, bakanlık kadroları daha çok siyasi tercihlere göre şekillendirilmiştir.

İlk açıklamalarda trafo patlaması olarak belirtilen ve olağan bir kaza izlenimi verilmeye çalışılan felaket, boyutları itibari ile ülkemizde yaşanan en büyük "iş cinayeti" durumundadır. Facia, hem "madencilik" hem de "işçi sağlığı ve güvenliği" alanında son 12 yıldır ağırlaştırılmış bir biçimde sürdürülen "özelleştirme", "piyasalaştırma" ve "taşeronlaştırma" politikalarının çöktüğünü göstermektedir. Daha önce de Çöllolar Sahası'nda üretimi artırmayı hedefleyen bir şirketin se-

bep olduğu heyelan nedeniyle Afşin-Elbistan Termik Santralinde elektrik üretimi de durdurulmuştur. Çöllolar'da yaşanan kazanın ardından hayatını kaybeden 9 işçinin cenazesi aradan 3 yıl geçmesine rağmen halen çıkarılamamıştır. Piyasa koşullarına ve özel sektörün "günlük karı" hedefleyen ufku bırakılan bir enerji piyasası, gelinen noktada "liberal" ekonomiyi bile tehdit eder hale gelmiştir. Enerji maliyetlerinde ciddi bir artış yaşanırken, buna paralel olarak enerji alanında çalışan işçilerin maruz kaldığı koşulların kötüleştiği, ölümcülleştiği bugün daha çok görünür hale gelmiştir. Kömür çıkarma maliyetinin düşürülmesi, konutlarda ve sanayide kullanılan kömürün fiyatını düşürmemiş, tam tersine hem ekonomik hem de ağır bir vicdani yük haline gelmiştir.

Gerek Odamızın olay günü, olay yerinde yapmış olduğu incelemelerde, gerek Maden Mühendisler Odası'nın açıklamalarında ve firma yetkililerinin beyanatlarında, gerekse savcılık

tarafından açıklanan bilirkişi ön raporunda kazanın oluş biçimi kömür yanmasına bağlı karbonmonoksit (CO) zehirlenmesi olarak belirlenmiştir. Havalandırma, erken algılama, kişisel güvenlik donanımları, kaçış yolları, özel yaşam alanları gibi konularda tesisin ciddi eksiklikler taşıdığı, olayın oluş biçimi ile ilgili yapılan tartışmalarda açığa çıkmıştır.

Vahşi Kapitalizm Yeraltı Üretimini Patlattı

Çok açıktır ki Soma'da yaşanan felakete, şirketin "ne pahasına olursa olsun, maliyeti düşürme ve üretimi kesintisiz sürdürme" politikası neden olmuştur. Görünen tablodan yalnızca bu şirket sorumlu olamaz. Bu üretim modelini yaratan ve kömür madenleri ve linyit sahalarını ihalelerle devredener ve denetim sorumluluklarını yerine getirmeyenler de yaşanan iş cinayetlerinden birinci derecede sorumludur. Bu model, 3-5 firmanın ve bunlara bağlı çalışan "dayıbaşı taşeronlarının" çıkarına ve binlerce işçinin kölelik koşullarında çalıştırılması pahasına ekonomik ve vicdani olarak sürdürülemez. Türkiye'de kömür madenciliklerinin mevcut koşullarda sürdürülmesi göz göre göre iş cinayetlerine davetiye çıkarmaktır.

TKİ'nin son olarak yayımlayabildiği 2012 yılına ait çalışma raporuna göre, 2012 yılında rödovans, ve hizmet alımı usulleri ile özel sektöre yaptırılan üretim de dahil olmak üzere 31,7 milyon tonu açık işletmelerde, geriye kalan 11,1 milyon tonu kapalı işletmelerde olmak üzere toplam 42,8 milyon ton (tüvenan) kömür üretimi yapılmıştır. TKİ verilerine göre bu üretimde açık işletmelerde 26,8 milyon ton, kapalı işletmelerde ise 6,4 milyon ton satılabilir kömür elde edilmiştir. 2012 yılında yeraltı işletmeciliği kapsamında çıkarılan kömürün 6,2 milyon tonu rödovans karşılığında, 4,5 milyon tonu

ise hizmet alımı sözleşmesi kapsamında üretilmiş, TKİ'nin kendi üretimi ise 0,4 milyon ton düzeyinde kalmıştır.

AKP İktidarının ilk dönemlerinde 2003 yılında TKİ tarafından 1,1 milyon ton düzeyinde üretim yapılırken, 2004 yılında üretim 0,9 milyon tona düşmüştür. AKP'nin rödovans ve hizmet alımı işlemlerine başladığı ilk yıl olan 2005'de TKİ'nin kendi üretimi 0,8 milyon tona düşerken, özel sektörün faaliyetleri sonucu üretim 2,4 milyon tonu rödovans, 0,2 milyon tonu hizmet alımı olmak üzere toplamda 3,4 milyon tona çıkarılmıştır. Piyasalaştırma işlemlerinin ardından ilk yıl içerisinde aynı yeraltı madenlerinde, aynı teknolojik olanaklar kullanılarak, üretim yaklaşık 3,4 kat artırılmıştır. 2012'de ise toplam yeraltı madenlerindeki üretim, işçiler kölelik düzenine yakın koşullarda çalıştırılarak 11,1 milyon tona ulaştırılmıştır. TKİ'nin yeraltı ocaklarında kamu kaynakları ile gerçekleştirdiği 2003 yılındaki üretim olan 1,1 milyon ton, 2012'de 0,4 milyon tona düşürülürken, toplam üretim rödovans ve hizmet alımı yöntemleri ile 10 kat artırılmıştır. AKP döneminde yaşanan bu değişimin faturası, TKİ'nin rödovans ve hizmet alımı usulleri ile belirlediği taşeronlar ile bu taşeronların görevlendirdiği "dayıbaşı"nın ağır baskısı altında ezilen işçilerin canları ile ödenmiştir. Bu tablodan kuşkusuz, neoliberal politikaların en sadık sürdürücüsü AKP İktidarı sorumludur.

Yenilenebilir Kaynaklar Ön Plana Çıkarılmalı

2012'de elde edilen toplam satılabilir kömürün 7,9 milyon tonu sanayi ve ısıtmada, yaklaşık 26 milyon tonu termik santrallarda tüketilmiştir. TKİ'nin verilerine göre kömürün büyük kısmının elektrik üretiminde kullanıldığı görülmektedir. TEİAŞ'ın verilerine

bakıldığında ise 2013 sonu itibari ile elektrik enerjisinin yüzde 24,9'unun kömürden üretildiği görülüyor. Toplam elektrik üretiminin yüzde 12,2'si ithal kömür ile gerçekleştirilirken, kömürün toplam payından geriye kalan yüzde 12,7'lik kısım ise Türkiye'de üretimi gerçekleşen linyit ve taşkömüründen elde edilmiştir. Bu durumda yaklaşık olarak 2013 verilerine göre kömürden üretilen 60 milyar kilovatsaatlik (kWh) enerjinin, yarısı yani 30 milyar kWh'sı yerli taş kömürü ve linyitten üretilmesini kabul edebiliriz.

Buna karşılık olarak resmi istatistiklere göre, Türkiye'nin rüzgar enerjisi potansiyeli 48 bin megavat (MW) kurulu güce denk gelmektedir. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın Elektrik Enerjisi Piyasası ve Arz Güvenliği Strateji Belgesi'ne göre 2023 hedefleri arasında 20 bin Megavat'lık (MW) rüzgar santrali kurulması da yer almaktadır. Bu kurulu güç ile yıllık 70-80 milyar kWh'lik üretim yapılabilir. Potansiyelin tümünün kullanılması durumunda ise yaklaşık 2 katı kadar daha üretim yapılması olasıdır. Benzer şekilde, mülga Elektrik İşleri Etüt İdaresi'nin çalışmalarında ekonomik olarak kullanılabilir güneş enerjisi potansiyeli yıllık 380 milyar kWh olarak hesaplanmıştır. 2013 sonu itibari ile 310 MW kurul güce sahip olan jeotermal kaynaklardan 1 milyar 281 milyon kWh elektrik üretimi gerçekleştirilmiştir. 2023 yılı itibari ile 600 MW'lık ekonomik jeotermal potansiyelini tamamının kullanılması hedeflenmektedir. 10 yıl sonra 2013 üretiminin yaklaşık 2 katı üretim artışı hedeflenmektedir.

EMO olarak Türkiye'nin enerji politikalarının yerli ve yenilenebilir kaynaklar üzerinden yükselmesi gerektiğini her fırsatta yineliyoruz. Uyarı ve önerilerimizi dikkate almayan siyasal iktidar, 2023 yılı için konulan hedefleri

de tutturaktan uzak bir konumdadır. Soma gerçeği kömür madenlerindeki üretim koşullarına ilişkin kaygılarımız, sadece madencilerimizin iş güvenliği açısından değil aynı zamanda ülkeye enerji arzı açısından da kaygılarımızı artırmaktadır.

İşçi Sağlığı ve Güvenliği'ne ilişkin yapılan yasal düzenlemede tüm itirazlarımıza rağmen işvereni sınırlayacak kurallara yer verilmemiş riskin sorumluluğu aslında kendisi de aynı şirkette işçi statüsünde olan veya hizmet alımı yöntemi ile başka bir şirketten kiralanmış uzmanlara bırakılmıştır. İşten atılma veya sözleşmesi iptal edilme tehlikesi altındaki uzmanlar, işvereni eksikleri gidermeye ve önlem almaya zorlayamamaktadır. Bu sistemin ivedilikle değiştirilmesi, işverenlerin ve siyasilere baskısından uzak idari ve mali yönden bağımsız, demokratik işleyişe sahip İşçi Sağlığı Güvenliği Kurumu'nun kurulması hayati önemdedir.

EMO, parlayıcı ve patlayıcı ortamlarda güvenliğin sağlanması için 2011 ve 2013 yıllarında ATEX sempozyumları düzenlemiştir. Sempozyumlarda, bu alanda yaşanan güncel gelişmeler tartışılmış, mevzuat eksikleri ortaya konmuştur. Ortaya çıkan bu bilgi birikimi ne yazık ki uygulamaya yansımamaktadır. Patlayıcı olmayan ortamların yanında yüksek binalar, metro istasyonları, hastaneler, okullar gibi insanların topluca bulunduğu alanlarda da yangın güvenliğine ilişkin önlemlerin alınmasına yönelik mevzuatta büyük eksiklikler bulunmaktadır. Hem işçi güvenliği hem de kamunun kullanımına açık mekanlarda önlemlerin alınması ve teknolojik gelişmelerin takibi için ilgili bakanlıklar ve Odaların katılımı ile bir çalışma grubu oluşturularak, yürürlükteki mevzuat gözden geçirilmeli ve bu alanlarda güvenlik önlemlerine ilişkin yürütülen

mühendislik çalışmalarının kalitesinin artırılarak, denetlenmesine olanak sağlanmalıdır.

Acil Önlem Adımları

Soma'da yaşanan felaketin ardından EMO olarak tüm teknik birikimimiz ile her zaman maden emekçilerinin yanında olacağız. Maden kazaları ile bir daha karşılaşmamak için 2005 yılından buyana uygulanan sistemin değiştirilmesi gerekmektedir. Acil alınması gereken önlemleri ise şu şekilde sıralayabiliriz:

-TKİ, rödovans ve hizmet alımı sözleşmelerini iptal etmeli ve bu şirketlerde çalışan tüm personel TKİ bünyesine aktarılmalıdır. İşçilere iş güvencesi ve sendikalaşma hakkı sağlanmalıdır. Yeraltında çalışacak işçiler "dayıbaşı" yerine kendi öz yönetim modeli ile oluşturulacak mekanizmalarla idare edilmeli ve kaza anında bu mekanizmanın öncülüğünde tahliye-leri sağlanmalıdır.

-Tüm maden ocaklarında işçilerin özlük hakları korunarak, çalışma sahaları güvenli hale getirilmeye kadar üretim durdurulmalıdır. Madende güvenliğin sağlanması için denetimler döneminde minimum personel ile önleyici çalışma yapılmalıdır. Madende eksiklerin giderileceği ve güvenliğin tam anlamıyla sağlanacağı güne kadar, personel eğitimi ve madende fiziksel iyileştirmeler için mesai yapılmalıdır. Üretim baskısı nedeni ile yapılmayan onarım, bakım kapsamındaki tüm sorunlar çözümlenmelidir.

-Aralarında Maden Mühendisleri Odası, EMO gibi meslek odaları ve kurumlardan da uzmanların bulunduğu bağımsız bir teknik heyet oluşturularak, tüm madenlerde inceleme yapılması sağlanmalıdır. Eksiklerin bilimsel kriterlere uygun bir şekilde tespit edilmesi ve giderilmesi bu heyetlerin gözetiminde gerçekleştirilmelidir. İş

gücü ve kamu kaynakları, üretimin durdurulmasının ardından bilimsel heyetin kılavuzluğunda eksiklerin giderilmesine harcanmalıdır.

-İyileştirme çalışmaları döneminde yaşanacak enerji açığı için de ayrıca önlem alınması gerekmektedir. Konut ve sanayide kullanılacak kömür için gerekli ise geçici bir süre ithalat ile çözüm üretilmelidir. Elektrik üretiminde oluşacak açıklar için de arz güvenliğini sağlamak üzere yenilenebilir kaynaklar başta olmak üzere çeşitlendirme olanakları araştırılmalıdır. Yenilenebilir kaynakların yetersiz kaldığı durumda yerli kömür yakan santraller için yine geçici bir süre kömür ithalatı veya elektrik ithalatı planlanması yapılmalıdır.

-Düşük risk grubundaki işletmelerde hatta sıradan binalarda bile uyarı ve yangın önleme sistemleri bulunmakta ve kaza anında hayat kurtarmaktadır. Madenlerde de tüm teknolojik olanaklar kullanılmalıdır. Bu anlamda uluslararası standartların uygulanması ve teknolojik gelişmelerin takip edilmesi için TMMOB'a bağlı Odaların katılımı ile bağımsız bir daimi komite kurulmalıdır. Bu komitenin hem mevcut hem de geliştirilecek ekipmanların kullanımı için aldığı kararlar, TKİ tarafından maliyet gözetilmeksizin uygulanmalıdır.

-TKİ'nin ancak eğitim ve iyileştirme çalışmaları biten ocaklarda bağımsız heyetin izin vermesinin ardından yeniden üretime geçmesi sağlanmalıdır.

-İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanında yaşanan karmaşa son verilmeli, etkin ve kamusal nitelikli bir denetim sağlayacak yasal düzenleme yapılmalıdır.

Bir Avuç Kömür İçin Kaybedilen Hayatlar

“Hiçbir şey insan hayatından daha önemli değildir. (İş Güvenliği yönetmelikleri)”

13 Mayıs Salı günü Soma kömür madeninden ilk haberler gelmeye başladığında TMMOB’nde Başkanlar toplantısı yapılmaktaydı. Şubemize ilk haberi veren de TMMOB İzmir İKK Sekreteri olmuştur. Medyaya yansıyan haberler Soma Kömür Madeninde “trafo patlaması” nedeni ile yaralanan maden işçileri olduğu ve birkaç madencinin hayatını kaybettiği yönündeydi.

TMMOB Başkanlar toplantısında bulunan EMO Başkanı ile yapılan görüşmelerde Şubemizden bir heyetin Soma’ya giderek ilk incelemeleri gerçekleştirmesi ve ertesi gün Ankara’dan gelecek olan heyetle Soma’da buluşması kararlaştırıldı. Son yıllarda yaşanan maden kazaları nedeni ile farklı uzmanlık alanlarından meslektaşlarımızdan oluşan teknik heyet iki araçla Soma’ya gitmek üzere İzmir’den saat 20:00 da yola çıktı.

Soma’ya Hareket

Bir yandan da Soma bölgesinde çalışan meslektaşlarımızla iletişime geçerek sağlıklı bilgiler edinmeye çalışıldı ancak onların da olay hakkında bilgileri sınırlıydı ve kısa süre içerisinde değişen bilgiler medyada fazlasıyla karşılık buluyordu. İzmir’den hareket eden ilk araç Manisa il temsilciliğinden katılımcıları olarak Kırkağaç üzerinden, ikinci araç Bergama-Kınık üzerinden Soma Kömür madenine ulaştı. Yol boyunca radyo kanallarından, bölgede çalışan meslektaşlarımızdan ve bölge milletvekilleriyle görüşmelerden durum hakkında daha fazla bilgi

alınmaya çalışıldı. Medya kanallarında ise sürekli olarak duyurulan “hayatını kaybeden madenci sayısı” ile “madenden çıkarılan madenci sayıları” çelişkiler içeriyordu.

Yol boyunca maden bölgesindeki meslektaşlarımızla ve bölge milletvekilleri ile görüşülerek sağlıklı bilgi edinilmesi çabası sürdü. Maden şirketinin ve bakanlığın bu sayıları küçük gösterme gayreti maden sahasına varıldığında (22:00) ortaya çıktı. Maden girişindeki çok fazla sayıdaki ambulans aslında felaketin ulaştığı boyutu gözler önüne seriyordu.

Bölgede ilk andan itibaren birkaç gün boyunca olay anında madende bulunan madenci sayısı, hayatını kaybedenler ve sağ kurtarılanlar hakkında çok farklı sayılar kamuyla paylaşıldı. İlk anda bildirilen 300 civarında işçinin madende olduğu bilgisi birkaç saat içerisinde 600’e daha sonra 800’e çıktı.

Kurtarma Çalışmaları

Maden sahasında acil durum yönetim planının olmadığı veya çalış-

madığı, çalışmaların koordinasyonu için Enerji Bakanı’nın görevlendirildiği ancak gerekli durumda bilgi aktarması düşüncesi ile bölgedeki pek çok kamu kurumundan üst düzey yönetici ve yardımcılarının idari binada gelişmeleri takip etmeye çalışması koordinasyonu yapılamaz hale getirmişti. Gecenin ilerleyen saatlerindeki ilk açıklamada da sayı verilmeyeceği, sayıların çok önemli olmadığı, kurtarma çalışmalarının büyük önem taşıdığı duyurulurken Manisa Büyükşehir Belediye Başkanı faciada ölen madenci sayısını 157 olarak duyurdu. Bu açıklama Bakanın çalıştığı katta olumsuz olarak karşılandı, hatta olumsuz yorumlar duyuldu.

İlk Tespitler

Maden’in kamu tarafından işletildiği dönemde bu madende çalışmalar konusunda deneyimi olan meslektaşlarımızdan, maden mühendisleri ve görgü tanıkları ifadelerinden ve Soma kömür madeninin kontrol merkezinde yapılan incelemelerden sonra felaketin “trafo patlaması” nedeni ile olma-

dığı, “kömür kızışması” denilen bir olay olduğu; maden içerisinde eskiden işletilen alandaki kömürün hava ile teması sonrası oksitlenmeye başlaması nedeni karbonmonoksit birikmesi ve yanma sonucunda meydana gelen çökme nedeni ile facianın oluştuğu bilgilerine ulaşılmıştır. Maden’in içerisinde karbonmonoksit seviyesinin, ölçü aletlerinin normal ölçme seviyesinin (50 ppm) in çok üzerinde (~1.000 ppm) bir seviyeye ulaştığı bilgileri değerlendirildi.

Maden şirketinin ve Bakanın sürekli olarak ana akım medyada, felaketin kaynağı olarak göstermeye çalıştığı “trafo patlamasının”, felaketin asıl nedeni olmadığını ve maden firmasının çalışmasından kaynaklandığını Şubemiz twitter hesabından kamuoyu ile paylaşarak karmaşa ortamında kamuoyuna doğru bilgilendirme yapılması sağlandı.

Maden’in 700. metrelerinde oluşan kısmi göçük ve kömür yangınının duman etkisinin, taze hava sağlayan fanlarla yayıldığı, uzun süre sonra fanların çalışma yönlerinin ancak değiştirildiği, bu arada çok sayıda işçinin yayılan duman ve yangından etkilendiği, çok sayıda işçinin madende mahsur kaldığına ilişkin basın açıklaması ertesi gün basın, Şube internet adresinde ve Oda sayfasında yayınlandı.

Olaydan sonraki iki hafta içerisinde maden bölgesine 6 kez gidilerek meslektaşlarımız, maden mühendisleri ve madenden çıkan maden işçileri ile görüşme olanağı sağlanmış ve yeni bilgiler ışığında çalışmalar sürdürülmüştür. Yıllık bir milyon ton kömür çıkartmak üzere tasarlanan madenden üç buçuk milyon ton kömür çıkartma gayreti ve buna izin verenler ve en önemlisi olan “denetimsizlik” felaketin mimarı olmuştur.

Öte yandan Şubedeki etkinliklerin temsilciliklerde de gerçekleştirilmesi kapsamında maden faciası öncesinde Nisan ayında kararlaştırılan iş sağlığı ve güvenliği semineri acı bir tesa-

düfle 22 Mayıs 2014 tarihinde E.L.İ tesislerinde gerçekleştirildi. Eğitim salonunun karşısındaki duvarda geçmiş yıllarda madendeki iş kazalarının hayatını kaybeden çalışanlar için oluşturulan anma köşesi bulunuyordu. Panoda tekil kazalarda hayatını kaybedenlerin ölüm nedenleri detaylı olarak anlatılmaktadır. Olaylardan ders alma konusunda yeteneklerimiz kısıtlı ki 13 Mayıs’ta tarihimizdeki en büyük facia yaşandı.

Kaybettiğimiz madenciler ve ülkemizdeki denetimsiz bırakılan tüm üretim alanları için çok daha büyük utanç duvarlarına gereksinim duyulacaktır.

